

I. VYHODNOCENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU PŘÍRODY A KRAJINY V JIHOČESKÉM KRAJI

I.1. Stanovení nedostatků ve znalostech

Analytická část Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje je zpracována na základě dostupných údajů obsažených v oficiálních databázích, v odborných a koncepčních materiálech kraje nebo jiných subjektů, v mapových podkladech a částečně v odborné literatuře. Při zpracování analytické části jsme identifikovali tři významné nedostatky ve znalostech:

1. Nesrovnalosti v databázích ochrany přírody a krajiny ve zvláště chráněných územích (ZCHÚ), registrovaných významných krajinných prvcích (VKP) a památných stromech. Jednotlivé nesrovnalosti jsou v textu identifikovány a popsány. V návrhové části bude doporučeno konkrétní řešení těchto nesrovnalostí.
2. Neexistence jednotných a dostupných nálezových databází druhů rostlin a živočichů, které by odrážely skutečný stav na území Jihočeského kraje. Jedná se o celorepublikový problém, odpovídající řešení bude hledáno v návrhové části KOP JCK.
3. Nebyly dostupné konečné verze koncepčních materiálů Jihočeského kraje v oblasti zemědělství, lesního hospodářství a protipovodňové ochrany, které jsou pro zpracování koncepce ochrany přírody a krajiny klíčové. V případě *Koncepce protipovodňové ochrany na území Jihočeského kraje* jsme získali některé potřebné údaje od zpracovatele, společnosti Hydroprojekt CZ, a.s. Koncepční materiály *Strategie zemědělského hospodaření na území Jihočeského kraje* a *Strategie rozvoje lesního hospodářství na území Jihočeského kraje* neobsahují, dle vyjádření zpracovatelů, analytickou část. Nezbytné údaje pro zpracování analytické části KOP JCK z oblasti zemědělství a lesního hospodářství jsme získali vlastními silami. Pro zpracování návrhové části KOP JCK však bude přístup k uvedeným materiálům nezbytný.

Případné další nedostatky ve znalostech nebyly zásadního významu a neměly vliv na zpracování analytické části KOP JCK. Pokud bude nezbytné doplnění informací analytického charakteru pro formulaci návrhů, budou potřebné informace získány během zpracování návrhové části KOP JCK.

I.2. Vyhodnocení prioritních problémů a možných vývojových trendů

Vyhodnocení aktuálního stavu přírody a krajiny v Jihočeském kraji, identifikaci prioritních problémů a formulaci možných vývojových trendů jsme provedli na základě informací prezentovaných v příslušných kapitolách analytické části Koncepce pomocí SWOT analýzy. SWOT analýza ochrany přírody a krajiny v Jihočeském kraji analyzuje vnitřní silné a slabé stránky ochrany přírody a krajiny

(Strengths, Weaknesses) a vymezuje vnější příležitosti a hrozby (Opportunities, Threats). Cílem SWOT analýzy je určit silné stránky, které je potřeba rozvíjet a zdůrazňovat a tak maximálně využít vnějších příležitostí a slabé stránky, které je potřeba eliminovat a tak se vyhnout ohrožení, nebo ho omezovat. Výsledky SWOT analýzy budou využity pro definování strategických cílů a směrů v ochraně přírody a krajiny v Jihočeském kraji v Návrhové části Koncepce.

SWOT analýza Jihočeského kraje pro oblast ochrany přírody a krajiny

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<i>Obecná ochrana přírody a krajiny</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podíl území se zachovalou a rozmanitou krajinou Relativně malý podíl urbanizované krajiny 	<ul style="list-style-type: none"> Nízké zastoupení neprodučních ploch (meze, remízy) v zemědělsky využívané krajině Vysoký podíl meliorovaných ploch a nedostatečná retenční schopnost krajiny Relativně vysoký podíl postagrárních lad Vysoký podíl nefunkčních prvků ÚSES, jejich pomalá realizace Poškození krajinného rázu chladícími věžemi jaderné elektrárny Temelín (JETE) Nesrovnalosti v databázích ochrany přírody a krajiny Neuspokojivý způsob předávání informací o registrovaných VKP a památných stromech mezi vyhlášovatelem a Jihočeským krajem Nerovnoměrné registrování významných krajinných prvků (VKP)
<i>Zvláštní územní ochrana přírody</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podíl zvláště chráněných území v kraji Dobrá péče pro jednotlivá ZCHÚ Na management ZCHÚ jsou vyčleněny odpovídající finanční částky 	<ul style="list-style-type: none"> Míra zatížení přírody a krajiny v turisticky atraktivních územích VZCHÚ Nesrovnalosti v databázích ochrany přírody a krajiny Nedostačující personální zajištění managementu MZCHÚ v KÚ JCK Malý zájem firem o provádění managementu MZCHÚ Zonace NP Šumava (roztříštěnost I. zón) Nedostatek spolupráce mezi obcemi, krajem a správou NP a CHKO Šumava
<i>Druhová ochrana přírody a krajiny</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Relativně vysoké zastoupení chráněných druhů a druhů červeného seznamu Výskyt druhů, které se nevyskytují nikde jinde v republice Výskyt druhů, které se jinde v republice vyskytují sporadicky, ale v Jihočeském kraji mají své centrum rozšíření 	<ul style="list-style-type: none"> Chybí systém monitoringu na úrovni druhů a společenstev Malý počet záchranných programů (opatření) státu
<i>Zemědělské ekosystémy</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Nízké procento zornění zemědělské půdy především v podhorských 	<ul style="list-style-type: none"> Velké zcelené plochy, na nichž se zemědělsky hospodaří

<ul style="list-style-type: none"> oblastech Trend nárůstu výměry trvalých travních porostů na úkor orné půdy Pozvolný návrat k tradičnímu zemědělství založeném na soukromém vlastnictví a osobní zodpovědnosti Snížení objemu průmyslových hnojiv a pesticidů používaných v zemědělství, celkový útlum zemědělské velkovýroby po roce 1989 	<ul style="list-style-type: none"> Nevhodné způsoby hospodaření na zemědělské půdě (druhy plodin, způsob orby, spektrum plodin ve vztahu k typu pozemku – svažitosti apod.) Vysoký podíl zorněné půdy v některých částech kraje (centrální, severní a východní části kraje) Opětovný nárůst objemu průmyslových hnojiv a pesticidů používaných v zemědělství v posledních letech 20. a v 21. století
Lesní ekosystémy	
<ul style="list-style-type: none"> Relativně vysoký podíl lesa na ploše regionu V porovnání s ČR relativně dobrý zdravotní stav lesů 	<ul style="list-style-type: none"> Změněná druhová skladba lesů ve prospěch smrkových monokultur, významně snížený podíl stanovištně příslušných druhů dřevin přirozené skladby lesa Vysoké škody zvěře na lesních porostech Nedocení mimoprodukční funkce lesů
Vodní ekosystémy	
<ul style="list-style-type: none"> Relativně dobrý stav povrchových vod z hlediska organického znečištění Vysoký podíl vodních ploch v kraji Vysoký podíl rašelinišť v kraji Vysoký podíl CHOPAV na ploše regionu Jedno z největších evropských zastoupení cenných umělých vodních ekosystémů v některých oblastech kraje (především Třeboňsko) 	<ul style="list-style-type: none"> Narušený vodní režim krajiny Relativně vysoké zatížení povrchových vod sloučeninami fosforu Vysoký stupeň zabahnění rybníků a vodotečí Vysoký počet zařízení příčného hrzení (přehrad, jezy apod.) ve vodních tocích Intenzifikované technologie hospodaření v celé řadě rybníčních ekosystémů

PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Obecná ochrana přírody a krajiny	
<ul style="list-style-type: none"> Využití územního plánování a komplexních pozemkových úprav k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot území Využití registru produkčních bloků (RPB) Postupná realizace nefunkčních (navržených) částí ÚSES a zlepšování funkčnosti celého systému Doplnění registrovaných významných krajinných prvků (VKP) Revitalizace vodních toků a údolních niv Obnova remízů, výsadba alejí a soliterních stromů Možnosti čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie z MŽP, MZe, MMR a SFŽP pro realizaci krajinotvorných programů Výchova a osvěta především mladé generace Rozvoj občanské společnosti a její účast na ochraně přírody a krajiny 	<ul style="list-style-type: none"> Urbanizace volné krajiny (mimo zastavěná území obcí) Fragmentace krajiny především liniovými dopravními stavbami Úbytek nelesní zeleně (dřevin rostoucích mimo les) v krajině Degradace krajinného rázu výstavbou nevhodných staveb Poškození krajinného rázu v důsledku ponechání části Šumavy samovolnému vývoji Otevírání nových ložisek nerostných surovin v územích cenných pro ochranu přírody a krajiny Zalesňování pozemků cenných pro ochranu přírody a krajiny Nedostatek pozemků ve vlastnictví státu, kraje nebo obcí pro směnu za pozemky nezbytné pro realizaci prvků ÚSES a dalších krajinotvorných opatření Nevhodně nastavená dotační politika, zejména v oblasti zemědělství –

<ul style="list-style-type: none"> Podíl soukromých vlastníků na ochraně přírody a krajiny 	<p>systémové chyby a kontroverzní opatření, vedoucí k protisměrnému účinku oproti původně plánovaným cílům</p> <ul style="list-style-type: none"> Chemická úpravna uranové rudy MAPE Mydlovary
Zvláštní územní ochrana přírody	
<ul style="list-style-type: none"> Vyhlašování nových ZCHÚ Zpracování kvalitních plánů péče pro ZCHÚ včetně botanického a zoologického průzkumu, flexibilní aktualizace předmětů ochrany a přizpůsobování managementu Realizace managementu ZCHÚ dle schválených plánů péče i navrhovaných opatření, tam, kde ještě plány péče nejsou zpracovány, na základě dlouhodobých smluv Posílení personálního zajištění managementu MZCHÚ v KÚ JCK- Získávání pozemků v maloplošných ZCHÚ a vybraných skladebných prvcích ÚSES do vlastnictví kraje Zajištění smluvní ochrany území s majiteli pozemků s ohledem na její účelnost a efektivnost 	<ul style="list-style-type: none"> Střety se zájmy vlastníků pozemků a nenaplňování některých plánů péče MZCHÚ Zvýšený tlak na turistické využívání území VZCHÚ Rozdílné priority obcí a kraje (rozvoj území) a správy NP a CHKO Šumava (ochrana přírody a krajiny)
Druhová ochrana přírody a krajiny	
<ul style="list-style-type: none"> Realizace záchranných programů (opatření) ohrožených druhů 	<ul style="list-style-type: none"> Snižování druhové rozmanitosti v krajině Ohrožení výskytu vzácných druhů na území kraje (los evropský, orel mořský)
Zemědělské ekosystémy	
<ul style="list-style-type: none"> Tradiční zemědělství malých rodinných farem založené na soukromém vlastnictví a osobní zodpovědnosti Ekologické zemědělství Zemědělské podniky dodržující pravidla správné zemědělské praxe a šetrnosti k životnímu prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> Rozšiřování rozlohy orné půdy Vodní eroze půdy Nevhodné způsoby hospodaření, agrotechnické zásahy, plodiny Nedodržování zásad správné zemědělské praxe Pěstování nových nepůvodních druhů rostlin (plodin) Používání geneticky modifikovaných organismů (GMO) Nárůst objemu použitých průmyslových hnojiv a pesticidů a jejich plošné užívání Nevhodně nastavená dotační politika
Lesní ekosystémy	
<ul style="list-style-type: none"> Zpracování LHP, které zajistí posun směrem k přirozené druhové skladbě, věkové struktuře a vyšší ekologické stabilitě lesních porostů přednostně na území ZCHÚ a v prvcích ÚSES Zajištění odpovídající realizace LHP Zalesňování vhodných pozemků (zemědělsky nevyužívaných, erozně ohrožených, s nízkou hodnotou pro ochranu přírody a krajiny) 	<ul style="list-style-type: none"> Narušení lesních ekosystémů v důsledku kalamitního výskytu škůdců a ponechání části Šumavy samovolnému vývoji Devastační a nezákonné těžby Riziko vysokých stavů zvěře a následných škod na lesních porostech Neúměrné prořezávání lesních porostů, nedostatečná obnova v zájmu zvýšení ekonomického efektu Paušální snižování obmýtí v důsledku nárůstu poptávky po menších průměrech dřeva

<i>Vodní ekosystémy</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Revitalizace vodních toků • Výstavba rybích přechodů • Výstavba nových vodních nádrží vhodné velikosti a polopřirozeného až přirozeného charakteru nekolidujících se stávajícími přírodními a krajinnými hodnotami • Preference pasivních protipovodňových opatření 	<ul style="list-style-type: none"> • Eutrofizace povrchových vod v důsledku nadměrného přísunu biogenních prvků (především fosforu) zejména z plošných zdrojů • Přísun toxických látek do povrchových a případně i podzemních vod z průmyslu a zemědělství • Povodně • Zabahnění rybníků a vodotečí • Nevhodné údržba vodních toků a doprovodné zeleně • Realizace některých protipovodňových opatření • Nadměrné čerpání podzemních vod • Možný nedostatek povrchové a podzemní vody • Možnost nedostatku vody v souvislosti s možnými globálními změnami klimatu • Intenzifikační formy hospodaření v rybnících • Vlastní realizace nádrží dle Plánu hlavního povodí ČR (Směrného vodohospodářského plánu) především na území ZCHÚ a lokalit Natura 2000

I.3. Navržená nová zvláště chráněná území

V letech 2001-2004 probíhalo mapování biotopů podle Katalogu biotopů (M. Chytrý a kol, 2001). Na základě mapování vznikl návrh evropsky významných lokalit (tzv. „národní seznam“), který byl schválen v podobě nařízení vlády č. 132/2005 Sb. Data z mapování biotopů byla dále využita v rámci projektu „Optimalizace sítě maloplošných zvláště chráněných území v ČR“ (tzv. „Česká Natura“) – Jihočeský kraj. V r. 2005 byly jednotlivé biotopové lokality prověřeny v terénu a vrstva mapování byla upravena v souladu s novými náhledy na interpretaci biotopů. Úpravy vrstvy biotopů pro lokality České Natury byly prováděny nad ortofoto mapami, případně v lesích byly korigovány dle porostních map.

Biotopy České Natury byly rozděleny do následujících skupin:

- I. Nedostatečně chráněné, vzácné, významné pro druhovou ochranu
- II. Nedostatečně chráněné, vzácné
- III. Nedostatečně chráněné, řídké, významné pro druhovou ochranu
- IV. Nedostatečně chráněné, řídké
- V. Regionálně významné
- VI. Ostatní biotopy

Výstupy projektu přinesly na regionální úrovni cenné poznatky o skutečném rozšíření a aktuálním stavu některých vzácných a řídké se vyskytujících biotopů v rámci Jihočeského kraje. Konečným výstupem projektu je celkem 30 vymezených lokalit navržených k zařazení mezi zvláště chráněná území.

Přehled nově navržených zvláště chráněných území:

Kód	Název	Celk. rozloha (ha)	Předmět ochrany - zásadní biotopy	Kategorie ochrany	Okres
CZ0316039	Čert v lese	19,18	R2.2	PR	Český Krumlov
CZ0316135	Čichtická stráň	0,63	T5.5	PP	Prachatice
CZ0316295	Dolní pod Hájenkou	1,71	V1F, R2.3	PP	Jindřichův Hradec
CZ0316296	Hartunkovský rybník	7,03	M1.6, M1.7	PP	Český Krumlov
CZ0316297	Jarošovský les	6,21	L10.1	PR	Český Krumlov
CZ0316112	Jiříčkova skála	0,36	S1.1, S3B	PP	Strakonice
CZ0316298	Klokočinské louky	30,50	T1.9	PP	Písek
CZ0316299	Lazecké malé u Kájova	2,36	K3, L6.4	PP	Český Krumlov
CZ0316001	Matyášovský rybník	6,07	M2.1	PP	Prachatice
CZ0316010	Michovka	4,25	T3.4D, S1.1	PP	Písek
CZ0316186	Mnišský rybník	25,70	M2.1	PP	Jindřichův Hradec
CZ0316300	Modlešovické sejpy	15,35	V1C, M1.7, T8.2B	PP	Strakonice
CZ0316301	Nový rybník u Kunžaku	0,97	M3	PP	Jindřichův Hradec
CZ0316117	Orlické skály	3,77	S1.2, T3.1, K4A	PR	Písek
CZ0316007	Oslovské stráně	5,77	S1.2, T3.1	PR	Písek
CZ0316115	Otavské tůně u Kestřan	2,87	V1A	PR	Písek
CZ0316302	Pískovna u Zlivi	0,50	V1C	PP	České Budějovice
CZ0316303	Rašeliniště u Hvězdne	3,35	R2.3	PR	Český Krumlov
CZ0316304	Rašeliniště u Skoronic	5,95	L10.2, L2.2A	PR	Český Krumlov
CZ0316108	Rybník Brand	54,12	M2.1, R2.3	PP	Jindřichův Hradec
CZ0316118	Rybník Rožmberna	2,23	V2A, V5, M2.1	PP	Jindřichův Hradec
CZ0316305	Rybník Růže	2,07	V1F, M1.7	PP	Jindřichův Hradec
CZ0316306	Rybník Sígl	2,15	V1F, M1.7	PP	Jindřichův Hradec
CZ0316110	Stráň u Červeného Hrádku	1,48	T3.5B, T3.4D	PP	Jindřichův Hradec
CZ0316307	Stráň u Lhoty u Kestřan	1,27	T5.5	PP	Písek
CZ0316308	Údolí Lužnice u Příběnic	116,10	L4, L3.1, L7.1, S1.2	PR	Tábor
CZ0316111	Vápencová stráň u Brloha	1,63	S1.1, T3.4D, T6.2B	PP	Písek
CZ0316309	Velký Hodonický rybník	2,78	V1F, M1.7	PP	Český Krumlov
CZ0316310	Vltavská tůň u Branné	1,67	V1F	PP	Český Krumlov
CZ0316116	Žďakovské skály	4,44	S1.2, T3.1, K4A	PR	Písek

Prioritami pro vyhlášení z hlediska mimořádných hodnot jsou: Údolí Lužnice u Příběnic, Vltavská tůň u Branné, Klokočinské louky, Pískovna u Zlivi, Rybník Brand a Rybník Růže, v druhé etapě pak následující lokality: Modlešovické sejpy, Nový rybník u Kunžaku, Otavské tůně u Kestřan, Rašeliniště u Hvězdne, Rašeliniště u Skoronic, Vápencová stráň u Brloha a Velký Hodonický rybník.

Koncepce ochrany přírody a krajiny respektuje odborné stanovisko AOPK a doporučuje výše uvedené lokality vyhlásit jako zvláště chráněná území (PR nebo PP) dle návrhu AOPK.

Koncept ÚP VÚC Jihočeského kraje obsahuje návrh na vyhlášení CHKO Novohradské hory v rozsahu přírodního parku Novohradské hory (českokrumlovská i budějovická část).

Při zpracování dalších dílčích průzkumných prací (krajský generel ÚSES, lokální ÚSES, dílčí oborové průzkumy výskytu druhů apod.) se objevují další cenné lokality z hlediska ochrany přírody, které jsou potenciálně vhodné pro vyhlášení ZCHÚ (jejich seznam je rozpracován).